

## Saksbehandlingsregler

Bestemmelsen i asl./asal. § 8–7 gir ikke nærmere regler om saksbehandlingen ved pengelån til aksjonærer. Som det vil bli redegjort nærmere for nedenfor, krever lånearrangementer hvor det blir stilt sikkerhet i form av pant i egne aksjer, alltid behandling i selskapets styre og ofte også godkjenning i selskapets generalforsamling.

Av hensyn til forsvarlig saksbehandling og notoritet bør det alltid opprettes en skriftlig avtale som dokumenterer de sentrale betingelsene for lånet, dvs. hovedstol, rentesats, tilbakebetalingsvilkår, sikkerhet mv.<sup>19</sup>

## Styret

Ytelse av pengelån til en aksjonær mot sikkerhet i form av avtalepant i egne aksjer vil normalt måtte styrebehandles, fordi bruk av fullmakt til erverv av (avtalepant) i egne aksjer ikke kan delegeres til daglig leder.<sup>20</sup> I praksis vil derfor også selve lånet måtte behandles av styret.

I forbindelse med styrebehandlingen følger det av asl./asal. § 6–27 annet ledd at et styremedlem aldri kan «delta i en sak om lån ... til seg selv». Dersom låntaker er nærstående av et styremedlem, må det antas at styremedlemmet vil være inhabil etter hovedregelen i § 6–27 første ledd.<sup>21</sup> Har selskapet bare én aksjonær, vil imid-

19 Det følger av asl./asal. § 6–13 at dersom selskapet bare har én eier så skal «styret sørge for at avtaler mellom selskapet og aksjeeieren nedtegnes skriftlig». Heller ikke i slike selskaper er imidlertid skriftlighetskravet et gyldighetskrav.

20 Selve gjennomføringen av ervervet (av pantet) må likevel kunne overlates til administrasjonen, jf. Aarbakke med flere: Aksjeloven og allmennaksjeloven med kommentarer (3. utgave, 2012) s. 632.

21 Se punkt 2.2 for en oversikt over personkretsen som omfattes av definisjonen av «nærstående».

lertid ikke inhabilitetsreglene ha noen betydning ved styrets behandling av lån til denne aksjonæren.

Ved sin behandling må styret, i tillegg til å ta stilling til om de vilkårene som er omtalt under punktene Oversikt over regelverket og Kan avtalepant i egne aksjer utgjøre «betryggende sikkerhet» etter asl./asal. § 8–7?, er oppfylt, vurdere om det vil være i selskapets interesse å yte det aktuelle lånet. Den nærmere vurderingen vil bero på en rekke faktorer, som lånets formål og vilkår og betingelser, selskapets formål, virksomhet og forretningsstrategi, dets økonomiske stilling samt aksjonærsammensetningen i selskapet. Etter omstendighetene vil selskapets vedtekter, herunder vedtektenes virksomhetsbeskrivelse, kunne begrense adgangen til lån til fordel for aksjonærer. Det samme vil likhetsprinsippet og forbudet mot myndighetsmisbruk i asl./asal. §§ 5–21 og 6–28, men bare dersom selskapet har mer enn én aksjonær og bare dersom de øvrige aksjonærene ikke samtykker til disposisjonen.

## Generalforsamling

Ytelse av pengelån til en aksjonær mot avtalepant i egne aksjer vil i praksis ofte også kreve godkjenning fra selskapets generalforsamling.

Etter asl./asal. § 3–8 er det et gyldighetsvilkår for låneavtaler mellom selskapet og en aksjonær hvor verdien av selskapets ytelse har en virkelig verdi som for aksjeselskaper utgjør over en tidel av aksjekapitalen og for allmennaksjeselskaper over en tjuedel av aksjekapitalen, at generalforsamlingen godkjenner avtalen. Ved lån er verdien av selskapets ytelse en neddiskontering av de

samlede renteinntektene i lånets løpetid. Dersom bestemmelsen får anvendelse, må det utarbeides en redegjørelse for avtalen iht. asl./asal. § 2–6. Redegjørelsen skal inneholde en erklæring om at det er rimelig samsvar mellom verdien av det vederlaget selskapet skal yte og verdien av det vederlagte selskapet skal motta, og som må vedlegges innkallingen til generalforsamlingen.<sup>22</sup> I asl. § 3–8 første ledd nr. 6/asal. § 3–8 første ledd nr. 5 er det gjort unntak for låneavtaler som omfattes av § 8–7 tredje ledd første punktum nr. 2 og 3, dvs. forskjellige former for «konsernlån». Temaet for denne artikkelen er imidlertid låneavtaler som ikke er omfattet av disse unntakene, og spørsmålet blir om unntaket for avtaler som inngås som ledd i selskapets «vanlige virksomhet», jf. § 3–8 første ledd nr. 4, gjelder for lån til for eksempel en fysisk person. Med mindre man har særlige holdepunkter i selskapets vedtekter eller praksis, må utgangspunktet være at utlån til aksjonær som er en fysisk person, ikke kan anses for å inngå i selskapets vanlige virksomhet.

Videre vil det i selskaper hvor det er flere aksjonærer etter omstendighetene kunne være påkrevd med generalforsamlingsgodkjenning og samtykke fra samtlige aksjonærer på grunn av likhetsprinsippet eller alminnelige misbruksprinsipper. Dersom formålet med lånet springer ut av aksjonærens lånebehov og ikke er egnet til å fremme selskapsinteressen, vil det normalt være nødvendig med samtykke fra samtlige aksjonærer.

22 For aksjeselskaper må redegjørelsen utarbeides av styret og bekrefte av revisor, jf. asl. § 3–8 andre ledd jf. § 2–6. For allmennaksjeselskaper må redegjørelsen imidlertid utarbeides av revisor, jf. asal. § 3–8 andre ledd jf. § 2–6.

## Aktuelt om finansiell rapportering:

# Det enkle er ofte det beste

Regnskapsreglene blir ofte beskyldt for å være komplekse. Skyldes dette at **transaksjonene og hendelsene som regnskapet skal reflektere i seg selv er komplekse** eller bidrar IFRS-reglene til ytterligere og unødvendig kompleksitet?



Artikkelen er forfattet av:

Statsautorisert revisor  
Nina Servold Oppi  
EY

Det forventes nye standarder og nye høringsutkast på flere av IASBs store prosjekter i løpet av året, men akkurat nå er det «stille før stormen». Dette er derfor en god anledning til å benytte denne spalten til å se litt nærmere på et spørsmål EFRAG har tatt opp<sup>23</sup>, hva er det som skaper regn-

skapsmessig kompleksitet og kan kompleksiteten reduseres?

Selv om regnskapsreglene, og IFRS i særdeleshet, ofte blir beskyldt for å være komplekse, er temaet lite diskutert. EFRAGs notat har mange nyttige innspill til debatten.

1 EFRAG: «Getting a better Framework – Complexity Bulletin» Februar 2014.

*Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering. En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten.*

## To dimensjoner

Kompleksitet har minst to dimensjoner. Den første og viktigste er at kompleksitet i finansiell rapportering kan medføre at det blir vanskelig for brukerne å forstå den økonomiske substansen i transaksjoner og hendelser, samt å forstå et foretaks resultat og finansielle stilling. Klarer for eksempel en bruker å identifisere at to selskaper egentlig er helt like, selv om de har valgt ulikt regnskapsprinsipp, for eksempel hvis et selskap bruker sikringsbokføring og det andre ikke?

Den andre dimensjonen er at komplekse regnskapsregler gjør det vanskelig for regnskapsprodusenten å anvende regnskapsreglene korrekt samt gjør det vanskelig å formidle sine resultater og finansielle stilling til brukerne.

## Unødvendig kompleksitet

Ved første øyekast kan det synes åpenbart at det å redusere kompleksitet bør være en selvstendig målsetting. Spørsmålet er ikke så enkelt som det først kan virke. For det første skapes kompleksitet av at transaksjonene som regnskapet skal reflektere i seg selv er komplekse og vanskelige å forstå. Spørsmålet er om regnskapsreglene bidrar til ytterligere og unødvendig kompleksitet som kan unngås, en «avoidable complexity».

## Et spørsmål om kost-nytte og forståelighet

Ulempene med kompleksitet må veies opp mot fordelene av å ha komplekse regler. Spørsmålet om kompleksitet er derfor relatert til kost-nytte spørsmålet, og balansen mellom å presentere kompleks informasjon og å tape informasjon. Ta for eksempel kravet om å identifisere immaterielle eiendeler anskaffet i en virksomhetssammenlutning og innregne disse separat. Enkelte vil kunne mene at dette er en del av kompleksiteten i transaksjonen, mens andre vil være av den oppfatning at fordelene ved å regnskapsføre de immaterielle eiendelene særskilt ikke oppveier kostnadene til identifisering og verdsettelse av disse, og at regnskapet hadde gitt tilnærmet like god informasjon hvis verdien av de immaterielle eiendelene hadde blitt inkludert i goodwill.

Kompleksitet er også relatert til spørsmålet om forståelighet («understandability»). Noen transaksjoner og hendelser er i seg

selv komplekse. Enkle regler kan kanskje gjøre regnskapene lettere å forstå, men de vil da også kunne bli upresise og misvisende. Videre dreier forståelighet seg også om brukerens kompetanse. Det forutsettes at brukerne har en grunnleggende forretningsmessig og regnskapsmessig kompetanse, og problemstillingen knytter seg mest til hvilket nivå det kan forventes og kreves at brukeren er på. I diskusjoner og debatter hvor det deltar regnskapsbrukere eller andre interessegrupper uten regnskapsfaglig bakgrunn, er det lett for revisorer og regnskapskyndige å avvise enkelte av argumentene under henvisning til at brukerne ikke forstår og ikke har brukt tilstrekkelig tid til å sette seg inn i regnskapsreglene. Men er det brukerne eller regnskapsreglene det bør gjøres noe med?

Et av EFRAGs poenger er imidlertid at rammeverkets omtale av kost-nytte og forståelighet, ikke omhandler alle sider ved kompleksitet, og at ytterligere veiledning i rammeverket kan bidra til å redusere unødvendig kompleksitet.

## Flere årsaker til kompleksitet

Det er mange mulige årsaker til kompleksitet. Noen mener unødvendig kompleksitet oppstår av rammeverket som ligger til grunn for IFRS, for eksempel at balanseorienteringen gjør at resultatet ikke rapporteres «in the most straight-forward and transparent way». Andre kilder til kompleksitet kan oppstå av standardsettingsprosessen. Stadige nye standarder og endringer i standarder kan i seg selv skape utfordringer for brukeren. Det at ulike foretak kan ta i bruk nye regler på ulike tidspunkter, krever

at brukeren holder tungen rett i munnen. Det krever også litt innsats å holde oversikt når nye standarder innfører nye konsepter selv om regnskapsføringen ikke nødvendigvis blir særlig endret. Endret begrepsbruk kan være en kilde til forvirring i seg selv. Ta for eksempel begrepet felleskontrollert virksomhet, som er noe annet etter IFRS 11 *Felleskontrollerte ordninger* enn i IAS 31 *Andeler i felleskontrollert virksomhet*, og som i IFRS 11 benyttes forskjellig fra i «dagligta-len». Da kommer vi fort tilbake til spørsmålet: i hvilken grad kan vi forvente at regnskapsbrukerne setter seg inn i detaljene i regnskapsreglene?

EFRAG underbygger sine generelle poenger, ved å ta opp noen konkrete eksempler på regler som det kan diskuteres om introduserer «unødvendig kompleksitet», for eksempel enkelte av sikringsbestemmelsene i IAS 39, skillet mellom «market»- og «non-market»-innvinningsbetingelser i IFRS 2, regnskapsføring av ytelsesplaner, reglene for skillet mellom gjeld og egenkapital i IAS 32 og utskilling av egenkapitalkomponenter i sammensatte finansielle instrumenter. Det finnes nok også mange andre eksempler.

## Formålet med finansiell rapportering

Det dreier seg egentlig om formålet med finansiell rapportering. Finansiell rapportering kan ikke gi beslutningsnyttig informasjon til brukeren av regnskapet dersom brukerne ikke forstår regnskapet og reglene det er basert på. Unødvendig kompleksitet bør unngås. Da gjenstår det bare å bli enige om hva som er unødvendig kompleksitet, og da er en vel i realiteten tilbake til utgangspunktet?

Uansett, at det rettes fokus mot regnskapesnes og regnskapsreglenes kompleksitet er nødvendig, og som med mye annet, med økt fokus etableres ofte et grunnlag for videreutvikling og forbedringer. Derfor er EFRAGs initiativ viktig.

## AKTUARBREGNINGER OG TJENESTER

Kollektiv pensjonsforsikring og AFP.  
Aktuarberegning av pensjonsforpliktelser utføres av NIA til konkurransedyktige priser. Hurtig leveringstid.

### NIA – Nordic Insurance Administration AS

Forskningsparken – Gaustadalleen 21 – 0349 Oslo  
Tlf: 99 56 89 48 – E-post: nia@aktuar.com